

Foto: Anefo

Vissers werken hard, zó hard dat de Noordzee binnenkort leeg is als geen ingrijpende maatregelen worden genomen. Hard werken is goed voor een mens, zegt men, maar niet altijd voor het milieu, voor het nageslacht of voor je collega's. Over de arbeidsmoraal en werkloosheid vindt u op de middenpagina's van dit blad enkele oriënterende artikelen.

In deze Humanist

- Een Beroepscode voor humanistische geestelijke verzorgers is beschikbaar gekomen. Pag. 3
- Over de ethiek van werkgelegenheid en werkloosheid schrijft o.a. Peter Krug op pag. 5
- Ontwikkelingssamenwerking is het onderwerp waarover op pag. 8 Ben van Hoeij schrijft naar aanleiding van de onlangs verschenen NCO-brochure.

Hier volgt een samenvatting van enkele gedeelten uit de openingstoespraak van Jan Bijleveld op de 17-de vergadering van de Stichtingsraad H.S.H.B. op 12 nov. j.l.

De gehele toespraak is verkrijgbaar bij de HSHB, Joh. Vermeerplein 1, A'dam - 1007. Tel. 020 - 71 11 12, - Red.

Huisvesting bejaarden

De Humanistische Stichting Huisvesting Bejaarden is beslist niet alleen ontstaan omdat er ongeveer 30 jaar geleden sprake was van het ontbreken van mogelijkheden voor buitenkerkelijken.

De eerste H van HSHB had en heeft wel degelijk een eigen betekenis.

Natuurlijk speelden achterstand en discriminatie van buitenkerkelijken een rol. Die achterstand en die discriminatie zijn overigens ook nu nog lang niet verdwenen. Maar er was en er is meer. Als het gaat om ethische vragen rond bijv. euthanasie of om andere samenlevingsvormen dan het huwelijk, dan is het belangrijk dat wij op de humanistische identiteit aan kunnen en niet verrast worden door andere ethische inzichten van „ingeslopen” christenen die menen dat hún ethiek dé ethiek is.

Juist in terminale situaties, aan de vooravond van de dood, is het belangrijk als mens te leven in een milieu dat de eigen zingeving respecteert; een omgeving waarin niet telkens gezinspeeld wordt op de schim hiernamaals. In het leven is men als buitenkerkelijke al als tweede-rangsburger behandeld als het ging om levensovertuiging. Men mag dan toch waarachtig althans op het eind van het leven wel voor vol worden aangezien.

Ook voor het personeel en het personeelsbeleid is die identiteit van belang als referentiekader voor het eigen handelen en de mogelijkheid tot verdieping van het eigen denken. Het kan ook de motivatie voor het werk voeden.

Wij zien in de ontwikkelingen binnen het Nationaal Centrum voor Geestelijke Volksgezondheid dat de rol van de levensovertuiging weer naar voren wordt gehaald.

Bovendien vraagt de verharding aan R.K.- en aan E.O.-zijde, alsmede een toenevend, indringend optreden van allerlei mystieke groeperingen, om het nodige tegenspel dat kleurloze neutraliteit niet kan bieden.

Het is daarom niet voldoende om als bestuur van de HSHB *alleen maar uit te gaan* van Humanistische waarden. **Die waarden moeten duidelijk zijn voor iedereen.**

Bewoners en kandidaat-bewoners mogen, ja moeten weten waarvoor zij zich opgeven. Statutaire bepalingen en bestuursconstructies met georganiseerde achterbannen moeten waarborgen dat niet door koöptatie of onduidelijkheid de identiteit verdoezeld wordt en die identiteit blijkt uit het etiket: **HUMANISTISCH.**

voorzitter van de H.S.H.B. J. Bijleveld

Opvallend op 4 november was dat er zoveel besprekingen en correspondenties op gang bleken te zijn of te komen. Deels hangt dit samen met het optreden van een nieuwe voorzitter bij ons; hij gaat hier en daar eens kennis maken. Maar ook andere geledeheden worden aangegrepen voor contacten. De nieuwe voorzitter spaart zich niet. Hij is bijna overal bij.

Er is een gesprek geweest met het Humanistisch Thuisfront en met Humanitas; voorts met de Vrije Gedachte en met hoge geledeleden uit Defensie.

De gesprekken met politieke partijen gaan door. Nu is ook het FNV aan het rijtje gesprekspartners toegevoegd. Wij schrijven druk met Binnenlandse Zaken en met Justitie, en ook met het Leger des Heils, met IKOS-NPB en met het NIPO. Niet alles hiervan – ook de letteraanduidingen laten we maar even voor wat ze zijn – kunnen we in het bestek van dit bericht uitwerken. We beperken ons tot wat nu het meeste rijp is; de rest komt hopelijk nog wel.

Bij de tehuizen van het militair Thuisfront zou licht kunnen dagen voor weer een min of meer sluitende begroting. In een contact tussen hoofdbestuur (Postma en de directeur), enkele raadsliden van defensie en het thuisfrontbestuur worden de ontwikkelingen verder gevolgd.

Met Humanitas komt een nieuwe serie gesprekken op gang over samenwerking op bepaalde punten (publiciteit, wetenschappelijk werk, plaatselijk werk) en over taakafbakening, vaak ook plaatselijk.

In verband met de decentralisatie van het welzijnswerk, nog steeds het officiële beleid, is het wel nodig om allerlei zaken weer eens onder de loep te nemen.

Met de Vrije Gedachte hebben we gemeenschappelijke belangen in de HSHB, maar ook publicitair en wetenschappelijk; er is goed contact.

Met de Minister van Binnenlandse Zaken gaat de correspondentie onder andere over de vermelding van godsdienst of levensbe-

schouwing in de bevolkingsboekhouding en in de volgende Volkstelling. Wij willen dat die vermeldingen correct zijn of wegge laten worden.

De tekst van deze brief aan de Minister B.Z. treft u hieronder aan.

Met het Leger des Heils – om nog een greep uit het vele te doen – corresponderen we om onze raadsman in een inrichting van het Leger bezoldigd te krijgen.

Tweemaal ging het op deze vergaderavond om te benoemen personen. Wij hebben weer contact met ons oud-hoofdbestuurslid De Ronde. Hij is inmiddels burgemeester van Den Briel, maar nog steeds is hij, zoals toen hij ons verliet, voorzitter van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs. Wij gaan hem voordragen voor de Verbondsraad in de plaats van Frank de Mink. Deze laatste gaat naar het buitenland en geeft daarom zijn zetel op. Voorts gaat Mr. A. Komen, reeds lid van de redactie van Rekenschap en lector te Amsterdam, ons vertegenwoordigen in de Adviesraad van Amnesty International.

Het langst werd stil gestaan bij het onderzoekvoorstel dat door Wichers was ingediend om uitvoering te geven aan de wens van het congres – en de toezegging onzer zijds – om te doen onderzoeken waarom de ledengroei stagneert.

Dit onderzoek kan worden ondergebracht bij het Sociologisch Instituut van de Universiteit van Utrecht. Ongeveer 100 langdurige interviews met buitenkerkelijken zullen de kern ervan vormen. Deze buitenkerkelijken moeten gezocht worden uit die groepen die het meest waarschijnlijk de eerstkomende 10.000 leden van het Verbond zullen kunnen zijn.

Het totale onderzoek kost f 50.000, welk bedrag beschikbaar is uit de ledenwerfpot. Het onderzoek zal onder verantwoordelijkheid van Wichers, en ook ten dele door hem, worden uitgevoerd. Een begeleidingscommissie houdt voorts een vinger aan de pols.

Wichers

Aan de minister van Binnenlandse Zaken

Het Hoofdbestuur van ons Verbond besloot in zijn vergadering van 4 november j.l. om bij de regering aandacht te vragen voor problemen rond de bevolkingsregisters.

Die problemen betreffen vooral het afgeven van verklaringen omtrent de kerkelijke gezindte. Naar de mening van het Humanistisch Verbond behoort de godsdienst of levensovertuiging tot de persoonlijke levenssfeer. Een gemeentebestuur geeft ook geen verklaringen af over iemands politieke richting.

Hier volgt de letterlijke tekst van dit, aan de minister van binnenlandse zaken gericht schrijven, gedateerd 7 november:

Mijnheer de Minister,
In antwoord op uw schrijven van 6 oktober j.l. inzake vermelding gegevens in bevol-

kingsregisters adviseren wij u het navolgende:

– Het afgeven van verklaringen omtrent de godsdienstige gezindheid van de burgers, dient terstond te worden gestaakt, daar zij in feite fungeren als niet-jood-verklaringen.

– De verplichting van de burger aan het gemeentebestuur inlichtingen te verstrekken met betrekking tot zijn godsdienstige (dan wel levensbeschouwelijke) overtuiging dient zo spoedig mogelijk te vervallen, daar het niet past hem te dwingen tot verklaringen over zaken van persoonlijke aard.

Luisteren

De laatste tijd ben ik in de gelegenheid om overdag weer eens wat meer naar de radio te luisteren. De echte radio bedoel ik, niet Hilversum 3, waar onze kinderen destijds zo vernocht aan waren, dat het huis, als ze thuiskwamen, al schalde van de popmuziek en de opgewonden diskjockeys nog voor ze hun jassen hadden uitgetrokken. Ik geloof, dat je daar op den duur enorm radio-moe van kunt worden. Zo voelde ik het tenminste, ofschoon ik eigenlijk van mijn eerste levensdagen af met de radio ben opgegroeid.

Mijn vader was namelijk een radio-bouwer van het eerste uur. Ik herinner me nog die grote spoelen in allerlei kleuren, die hij samen met mijn moeder naastig zelf zat te wikkelen. Als ze niet meer te gebruiken waren, mocht ik ermee spelen. Er waren ook kleine onderdeeljes, die je absoluut niet met je vingers mocht aanraken, want dan kwam er vet aan en dan moesten ze weer heel zorgvuldig met alcohol worden schoongemaakt. Als er iets misging, kreeg mijn moeder altijd de schuld. Er ging ontzettend veel tijd inzitten.

Avonden lang, maar dat was heel in 't begin en dat weet ik alleen uit overlevering, zat mijn vader met een koptelefoon op met daaroverheen kus-sens en een rok van mijn moeder, om toch maar vooral het tijdsin van de Eiffeltoren niet te missen. Altijd waren er mensen bij ons, die Het Grote Wonder ook wilden horen, waarvoor mijn vader ook allemaal ontvangtoestelletjes bouwde. Ons huis trilde in die tijd van de spanning. Als een wonderlijke speling van het lot erfden we na mijn vaders dood 'tijn mooie draagbare radio, waardoor ik nu dan in staat ben om ook buiten de huiskamer te volgen wat er zoal dagelijks de aether ingaat.

Ik beleef daar veel genoeg aan.

Gezellig, echt mooie muziek of een discussie over de doodstraf onder 't strijken.

Of een blij-dat-ik-rij-meneer, die met een anti-rij-maar-raak-meneer kibbelt over het voor en tegen van de auto. 't Vervelende van die discussies vind ik, dat de mensen, waar ik het mee eens ben, haast altijd het onderspit moeten delven, omdat ze door de genuanceerdheid van hun argumenten vaak zo aan 't aarzelen en 't hakkelen zijn, dat de tegenstander al hoog en breed de vloer met ze heeft aangeveegd, voor ze goed en wel duidelijk hebben kunnen maken, wat ze nu eigenlijk bedoelen. Zoiets zou mij ook overkomen.

Maar laatst hoorde ik een interview met de actrice Enny de Leeuwe, waar ik vreselijk om moest lachen. Ze haalde onder andere nog eens de geschiedenis op van Opoe Herfst. Ik kan me dat nog heel goed herinneren. Opoe Herfst was een vrouw, die honderd was geworden, een zeldzaamheid in die tijd, en omdat ze van de oprichting van de AVRO af lid was geweest van die omroep, ging er een AVRO-reporter heen, om met haar te praten. Dat was een schier onmogelijke opgave want opoe Herfst was een volslagen tandeloos besje, dat iedere vraag van de reporter beantwoordde met totaal onbegrijpelijke klanken, die dan weer door familieleden vertaald werden. Alleen de woorden „lekkere bloemkool” waren te verstaan, toen de reporter had gevraagd, wat ze die middag had gegeten. Enny de Leeuwe deed dit feilloos na.

Tot slot vroeg de reporter, die er verder ook niets van kon maken, of mevrouw Herfst, die immers al zo lang lid van de AVRO was, niet iets aardigs kon zeggen tegen de luisteraars. Zo duidelijk mogelijk in de microfoon. Waarop opoe Herfst heel goed verstaanbaar de gedenkwaardige woorden sprak: „Leve de VARA!”

Ik wil maar zeggen, naar de radio luisteren kan erg leuk zijn.

Ans Spigt

(lees door op pag. 3)

Beroepscode humanistische raadslieden

Zojuist hebben de bijna 100 beroepsmatig werkzame raadslieden van het H.V. een beroepscode aangeboden gekregen.

Dat is iets nieuws voor de humanistische geestelijke verzorging.

Het verbond wil hiermee tonen, dat het hier gaat om een eigen, zelfstandige werksoort, die de vrijheid van de mens juist wil bevorderen in plaats van beknotten. Dus geen zedenmeesterij of zieltjeswinnerij, maar de volle nadruk leggen op de eigen verantwoordelijkheid van degenen die hulp vraagt.

Dat is de kern van de zaak.

Humanistische raadslieden, zowel mannen als vrouwen, zijn werkzaam in gevangenissen, het leger, ziekenhuizen en bejaardentehuizen. In de justitiële sfeer en bij de krijgsmacht zijn het allemaal fulltimers, bij elkaar ruim 40. In de zieken- en bejaardenzorg wordt ook met part-timers gewerkt. Daarnaast kent Het Verbond enkele honderden vrijwilligers, die zich o.a. bezighouden met de geestelijke verzorging in de plaatselijke gemeenschappen. De code is bedoeld als leidraad voor beroepsraadslieden én voor vrijwilligers, om hen meer houvast te bieden.

Maar niet alleen de hulpverlener, ook de hulpvrager (beter woord dan „cliënt”) is bij deze nieuwe beroepscode gebaat. Zij is in nauw overleg tussen de raadslieden en het hoofdbestuur opgesteld en goedgekeurd.

Het is een verheugend teken dat het beroep van humanistisch raadsman of -vrouw zowel kwalitatief als kwantitatief aan betekenis wint. Dit geldt niet alleen voor de reeds langer uitgebouwde diensten in de gevangenissen en de strijdkrachten, maar ook voor de zieken- en bejaardenhuisen en de plaatselijke geestelijke verzorging. Wij hopen, dat deze code voor alle betrokkenen bevredigend zal functioneren en dat op grond van de opgedane ervaringen

– De zich thans in de bevolkingsregisters bevindende gegevens van deze aard dienen – mede als consequentius van het vorenstaande – te worden geschrapt.

– Voorzolang een en ander niet wordt gerealiseerd dient de vermelding „levensbeschouwelijke overtuiging” naast de vermelding „godsdienst” te worden gehanteerd.

Tot desgewenst nader overleg zijn wij gaarne bereid.

Van deze gelegenheid maken wij gebruik er uw aandacht op te vestigen, dat wij gaarne zouden worden betrokken bij het overleg tussen u en de kerken (interkerkelijk overleg in overheidszaken).

Met verschuldigde gevoelens,

Humanistisch Verbond
(W. C. Fiege)

eventuele verbeteringen kunnen worden aangebracht. Voor opmerkingen dienaangaande houdt het Humanistisch Verbond zich altijd aanbevolen.

Beroepsgeheim

Ter illustratie volgt hier een stukje uit punt 5, dat over het beroepsgeheim handelt.

Dit is niet absoluut. Het H.V. én de raadslieden zijn van mening, dat er situaties denkbaar zijn, waarin het beroepsgeheim mag, ja moet worden geschonden.

Maar eerst de tekst van punt 5:

De raadsman is verplicht tot geheimhouding van al hetgeen hem in de uitoefening van zijn functie is toevertrouwd of bekend geworden, tenzij hij van oordeel is, dat het voorkomen van ernstig onheil hem noopt daaromtrent aan de meest gerede persoon of instantie mededeling te doen.

De toelichting op deze tekst behelst o.a. het volgende:

„Het beroepsgeheim kan niet onbeperkt

gelden, met name niet als ernstig onheil voor derden dreigt; ook hier moet de raadsman in geweten een beslissing nemen. Als zulke omstandigheden zich voordoen is de toestemming van de cliënt wel zeer gewenst, maar diens toestemming is niet vereist. Men denke aan de druk waaraan de cliënt kan blootstaan.”

Met de beroepscode staat in verband *het verschoningsrecht* (weigeren om voor de rechter te getuigen als dat ten nadele van de hulpvrager zou zijn of schending van het beroepsgeheim betekent).

Voorts komen uiteraard de verhouding raadsman-client, de taakuitoefening, beroepsmogelijkheid en eventuele conflictsituaties aan de orde.

Het 10 pagina's tellende stencil wordt in blauwe omslag aan alle gemeenschapsbesturen toegezonden en uiteraard ook aan alle raadslieden.

Wie persoonlijk geïnteresseerd is, kan een exemplaar aanvragen bij het Centraal Bureau, postbus 114, Utrecht.

Red.

Een mens-aap (uit Borneo) kijkt nadenkend in de lens. Misschien vraagt hij zich af, of er een principieel of slechts een gradueel verschil tussen mens en dier bestaat. Vele humanisten zien belangstellend uit naar de visie van het Hoofdbestuur op de relatie mens-flora-fauna, zoals die is beloofd in het humanistisch perspectief, punt 6. Deze prachtige foto staat in „Apen”, wereldoriëntatie-2000, 1971.

A. Wd

Ach
vader,
niet
meer!

De jong-bejaarden onder ons zullen zich die poster nog wel herinneren: Pa is op weg naar de kroeg, zijn kind smeekt: ach vader, niet meer!

Natuurlijk voegden grappenmakers de letter „t” toe aan het eerste woord, niet wetend dat daarmee ruim een halve eeuw later de grens zou worden aangeduid tussen „normale” en zware drinkers.

Het is zo langzamerhand zoiets als het in-trappen van een open deur, om te constateren dat het alcoholisme van verschijnings-vorm veranderd is.

Vrijwel iedereen die iets met het alcohol-vraagstuk te maken heeft, of zich er althans voor interesseert, weet, dat het alcoholisme van rond de eeuwwisseling te karakteriseren valt als „armoede-alcoholisme”, terwijl het alcoholisme van de laatste twintig jaar als „welvaarts-alcoholisme” gekenschetst kan worden.

De ellende, die daaruit voortkomt, voor de „normale” drinkers, de zware drinkers en de verslaafden, maar ook en vooral voor de niet-drinkers, wordt het duidelijkst zichtbaar in de verkeersslachtoffers.

Honderden doden en duizenden gewonden vallen er jaarlijks zuiver en alleen door rijden-onder-invloed.

Vaak onschuldigen, die zelf geen druppel genuttigd hebben maar slachtoffer worden van een alcohol-houdende automobilist. Staat de Bokma koud, schat?

Met Hoppe word je weer mens;

’s Lands beste brouwers brouwen het – enz. De reclame stimuleert het gebruik, en dat is zo goed voor de economie. Duizenden verdienen een boterham in deze sector van handel en industrie; het multiplier-effect is enorm, tot de uitvaartondernemingen toe.

Het Humanistisch Verbond benut zijn geringe zendtijd voor radio en TV om aandacht te geven aan het probleem van de alcohol. (Zondag 4 dec. T.V. 22.30 uur). Ook dit blad vraagt daar uw aandacht voor, en dan speciaal voor het voortdurend van karakter veranderend probleem van het alcoholisme.

Het is niet alleen een individueel probleem meer, maar een **MAATSCHAPPELIJK** verschijnsel dat als een epidemie om zich heen grijpt, schrijft dr. ir. D. Korf in „De geheelonthouder” van aug. ’77.

En met de ontwikkeling van het alcoholisme tot een maatschappelijk probleem zijn de argumenten voor geheelonthouding weer in gewicht toegenomen.

N.l. die argumenten, die gebaseerd zijn op het welzijn van de medemens, dat is concreet: het glaasje laten staan om een ander niet in verleiding te brengen.

Om de medemens te helpen, die het er moeilijker mee heeft dan u.

In het volgende nummer van Humanist zal uitvoeriger op het drankgebruik worden ingegaan.

A.Wd

WELZIJN EN WERK

In een discussie over arbeidsethos, werkgelegenheid en werkloosheid mag, ja moet eigenlijk centraal staan **het conflict tussen welzijn en werk.**

Meestal wordt dit conflict versluierd of zelfs ontkend: werkloosheid is voor de betrokkenen vervelend, droevig, ja het kan zelfs hun leven minder zinvol maken.

Dat beweert men tenminste in ons van Calvinisme doordrenkt land.

U kent immers ook wel de volgende uitspraken:

In het zweet des aanschijns zult gij uw brood verdienen;

Wie niet werkt zal niet eten;

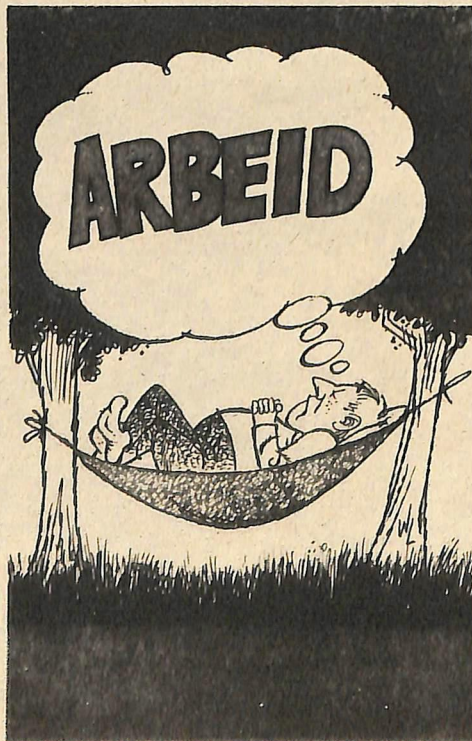
Ledigheid is des duivels oorkussen;

Arbeid adelt, enz.

En op school leerden kinderen van alle gezindten de fabel van de krekkel en de mier: hoe goed het is om hard te werken en hoe beroerd het zo’n luie krekkel vergaat. De arbeidsmoraal is ons van kinds-af ingepompt.

Over het verband tussen de calvinistische ethiek van de arbeid en het kapitalistisch systeem heeft Weber rake dingen gezegd, maar het lijkt mij voldoende, in het kader van dit blad enkele eigentijdse voorbeelden te noemen van het verband tussen werk en welzijn.

Niet het verband, zoals de krekkel-en-mier en allerlei andere verhalen ons hebben geleerd, maar juist het tegendeel, n.l. dat **minder werk vaak goed is voor welzijn en gezondheid.**

Vier voorbeelden.

– In het boek van Albert Stol „Leed eten” wordt duidelijk aangetoond, hoe een vermindering van het alcoholgebruik, van z.g. convenient foods en van suiker diverse effecten heeft:

1. De voedselpositie van ontwikkelingslanden verbetert

2. De gezondheid van Nederlanders verbetert

3. De werkloosheid wordt groter.

Tweede voorbeeld.

De cigaretten mogen niet duurder, heeft de voedingsbond van het FNV gezegd, want dan wordt er minder gerookt en dat kost arbeidsplaatsen.

Dokter Meinsma is nu aan het becijferen hoeveel lege kankerbedden zo’n prijsverhoging gaat opleveren. Hoog-gekwaliificeerde arbeid in het ziekenhuis op de tocht zetten, fraai is dat!

(Vic Langenhoff in de Tijd van 28-10-77)

Derde voorbeeld.

Als iedereen zich aan de maximum-snelheid zou gaan houden, vertelde een politie-inspecteur mij, dan stijgt de werkloosheid onder garage-personeel en auto-verkopers met sprongen. Om nog maar te zwijgen over de grote groep overtollig ambulance-personeel, verplegers, revalidatiewerkers, prothesemakers etc.

Vierde voorbeeld.

Vrede in het Midden-Oosten, gevolgd door – militaire ontspanning tussen Rusland en Amerika zou de neutronenbom overbodig maken, de bewapeningswedloop doen ophouden en talloze burgers bevrijden van angst.

Maar de werkloosheid in de wapenindustrie, onder beroepsmilitairen en onder alle mogelijke, met het militair-industriële complex verbonden bedrijven zou enorm groot worden.

De verleiding is groot om meer voor de hand liggende voorbeelden op de korrel te nemen, zoals de actie van het ministerie van economische zaken om zuinig te zijn met energie.

De genoemde voorbeelden zijn echter voldoende om aan te tonen dat er dikwijls een conflict bestaat tussen welzijn en werk.

Minder werken is goed voor U én voor het welzijn van anderen.

Deze uitspraak geldt voor een aantal belangrijke takken van handel en industrie. En toch . . . kun je de werkloosheid niet nog verder laten groeien.

Als we daar nu ook nog aan toevoegen de grote openstaande vraag naar arbeidskrachten, dan wordt het duidelijk hoe gecompliceerd het probleem van de werkgelegenheid wel is.

A.Wd

Het recht op arbeid in discussie

Onlangs heeft de ex-informateur prof. W. Albeda op een conferentie over het recht op arbeid, gehouden op de Erasmusuniversiteit in Rotterdam, gepleit voor een nieuwe houding tegenover arbeid en vrije tijd.

In deze tijd van blijvende structurele werkloosheid heeft het weinig zin te spreken over het recht op arbeid, zoals de regering doet in haar voorstellen voor een nieuwe grondwet.

Albeda wees erop, dat door de computer en de nieuwe technologieën steeds meer mensen uit het productieproces worden gestoten. Bovendien belemmeren grondstoffen- en energieproblemen de economische groei.

De hoogleraar toonde zich een voorstander van een recht op tijdelijke vrijstelling van arbeid in de vorm van een cultureel verlof of studieverlof, een gedachte, die ook de instemming vindt van minister Boersma.

„Boven de 45 is het helaas bijzonder moeilijk nog een baan voor u te vinden”

Ook stond prof. Albeda niet afwijzend tegenover het idee van een recht op arbeidsloos inkomen voor bepaalde groepen, zoals jongeren beneden de 25 jaar, ouderen boven 55 jaar, huisvrouwen en invaliden. Hier staat tegenover dat zijns inziens voor vele soorten werk een arbeidsdienstplicht zal moeten worden ingevoerd, met name voor onaangename, vervelende en geestdodende arbeid.

Reeds eerder heeft prof. Albeda gepleit voor een nieuwe benadering van het begrip „arbeid” o.m. in een bijdrage „Arbeid in ontwikkeling” in het Sociaal Maandblad Arbeid (juni 1975) en in een artikel „Arbeid, werkloosheid en vrije tijd” in het tijdschrift „Evangelie en maatschappij” (nov./dec., 1975).

Hij wees hierin op een veranderende arbeidsmoraal. Ik citeer uit het laatste artikel:

Men kan dus vaststellen, dat terwijl vroeger arbeid gezien werd als één van de belangrijkste factoren in het leven, thans niet alles meer om de arbeid draait. De arbeid moet zich aanpassen aan het leven in het algemeen. De zin van het leven wordt niet meer uitsluitend, of voornamelijk in de arbeid gezocht.

Er is dus allerwegen een verandering te bespeuren in de ethiek van de arbeid. Die verandering gaat in twee richtingen.

In de eerste plaats rijst er twijfel over de vraag of het wel waar is, dat arbeid zo'n belangrijke plaats behoort in te nemen in het menselijk leven, als men wel heeft verondersteld. Met de groei van de welvaart en de onderdrukking van de armoede rijst de vraag of andere zaken, zoals het genieten van kunst, sport en spel niet een zelfstandige waarde hebben in het leven.

Okke Jager heeft hieraan een interessant boek gewijd. Hij vreest dat vele christenen, vooral calvinistische christenen, een neiging hebben alleen aan arbeid waarde toe te kennen, en slechts met meer of minder schuldgevoelens zich overgeven aan luiheid.

Een tweede vraag is, of wij niet, hetzij alleen maar in de praktijk of ook wel in de leer, binnen de arbeid voornamelijk naar

de betaalde arbeid hebben gekeken, waardoor de niet-betaalde arbeid, zoals huishoudelijke taken, opvoeding van kinderen, maar ook vakbondswerk, kerkewerk en politiek als een soort tweederangs arbeid werd gezien.

Beide vragen gaan in dezelfde richting:

- a. arbeid is meer dan loonarbeid;
- b. leven is zoveel meer dan arbeid.”

Tot zover prof. Albeda.

De schrijver staat in zijn nieuwe visie op de arbeid zeker niet alleen. Hij noemde zelf reeds het boek van Ds. Okke Jager „Bevrijde tijd” (Wageningen, 1974), waarin deze predikant een omzetting van onze prestatie maatschappij in een vrije-tijds-cultuur bepleitte.

In zijn bekende boek „Toekomstshock” heeft Ervin Toffler erop gewezen, dat er in de toekomst geen sprake meer zal zijn van een vaste baan tot aan de pensionering. Ik noem in dit verband ook het rapport van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Vakcentrales getiteld „De plaats van de arbeid” (Utrecht, 1975).

Het ideaal van Marx zal wel nooit worden bereikt: een wereld waarin mensen zonder dwang voor elkaar werken (‘s morgens ja-

Al een aantal jaren publiceert het Bureau Hoofdraadsman van de humanistische geestelijke verzorging aan het einde van het jaar een boekje.

Dit wordt gratis aan de lezers van EGO toegezonden. Zo verscheen eind '73 „AGRESSIE, een strip over geweld”, eind '74 „VERVREEMDING”, in '75 „LEX LEIDER, een strip over leiderschap en macht” en vorig jaar OVER HET MILIEU.

ARBEID

Het jaarboekje 1977 gaat over ARBEID. Het is geschreven door Anneke Rooselaar en Willy Lohmann maakte de tekeningen. Beiden werken ook regelmatig aan EGO mee. Er werd dit jaar voor het onderwerp arbeid gekozen, omdat er veel gepraat en geschreven wordt over werkgelegenheid. De huidige werkloosheid is een zorgelijk probleem voor de overheid, werkgevers en werknemers. Het lijkt wel of er een tekort aan arbeid aan het ontstaan is. Bovendien willen sommige mensen de beschikbare arbeid niet meer verrichten. Ze gaan eisen stellen aan de kwaliteit van hun arbeid.

Dit jaarboekje probeert behulpzaam te zijn bij het verkrijgen van inzicht in de huidige problemen rondom arbeid. Vanuit de ontwikkeling van arbeid in het verleden, wordt naar de problemen van nu gekeken. Hoe wordt arbeid minder vervreemdend, humaner? En hoe ontstaat er werk voor iedereen? Zowel de arbeidsethiek als het economisch systeem hebben daar iets mee te maken. Tenslotte wordt ingegaan op beleidskeuzes die gemaakt kunnen worden. Daarbij zijn het milieu en de derde wereld problematiek niet weg te denken. Boeiende, actuele onderwerpen en heel leesbaar beschreven!

Het bovenstaande is overgenomen uit EGO, maandblad voor de humanistische geestelijke verzorging van militairen, van nov. 1977.

Ook de cartoon op pag. 4 is uit dat nummer, terwijl de tekening op pag. 5 uit Omega van 10 okt. 1977 komt.

Red.

gen, 's middags vissen!!), een maatschappij, waarin arbeid en vrije tijd samenvloeien, zonder tegenstellingen, zonder dwang. Marx kon trouwens geen voorstelling hebben van de ontwikkeling van de moderne computermaatschappij.

De ervaring heeft ons kritischer gemaakt tegenover een dergelijk utopisme. Maar ook de hooggespannen verwachtingen van allerlei futurologen uit de jaren vijftig over een sterke beperking van de arbeidsduur zijn niet bewaarheid. Een dergelijke beperking moet ook economisch mogelijk zijn.

Zeker is wel dat de huidige werkloosheid ons dwingt tot een bezinning op bepaalde aspecten van de arbeid. Ook in humanistische kring is hiermede een aanvang gemaakt. Dit blijkt onder meer uit de plannen van de redactie van „Rekenschap” aan de arbeid een speciaal themanummer te wijden.

Peter Krug

Leeuwarden

Het 30-jarig bestaan van de gemeenschap Leeuwarden werd door ongeveer 130 mensen gevierd op zaterdag 1 okt. j.l.

De voorzitter van de jubilerende gemeenschap, de heer M. Dijkstra, wees o.a. op de groei van het verbond en op de toenemende belangstelling voor humanistisch vormingsonderwijs op scholen en vormingscentra in Friesland.

Een andere spreker was Rob Tielman. Hij bestreed de opvatting dat er geen belangstelling meer zou zijn voor levensbeschouwing. Het tegendeel blijkt het geval. Steeds meer jongeren krijgen aandacht voor de diepere vragen van het leven, ook voor de manier waarop het humanisme daarop antwoordt.

Tielman noemde vier taken die het Ver-

bond in deze tijd te vervullen heeft:

„We fungeren als bezinningscentrum voor de levensbeschouwelijke fundering van vraagstukken als werkloosheid, euthanasie, geweld, abortus enzovoort.

In de tweede plaats werken we aan geestelijke begeleiding en vorming in het leger, in gevangenissen, ziekenhuizen en bejaardentehuizen. Maatschappelijke stellingname is ook een belangrijke taak van humanisten, vooral als het gaat om de bewapeningswedloop, zedelijkheidswetgeving, milieuzaken en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. En tenslotte hebben we handenvol werk aan de belangenbehartiging van buitenkerkelijken.”

In dat verband sprak Tielman van achterstelling van buitenkerkelijken bij benoemingen van burgemeesters, in het welzijnswork, in ziekenhuizen en in het on-

derwijs. Het Humanistisch Verbond, zo merkte hij op, gaat uit van de gelijkwaardigheid van alle burgers, ongeacht hun levensovertuiging. „Helaas blijkt daar weinig respect voor te bestaan, bijvoorbeeld in kringen van het CDA. Daarom zullen we bij verkiezingen steeds moeten kijken welke partijen aandacht hebben voor de belangen van buitenkerkelijken.”

Vlaardingen/Maassluis

In samenwerking met Amnesty International belegt onze gemeenschap een bijeenkomst in Vlaardingen.

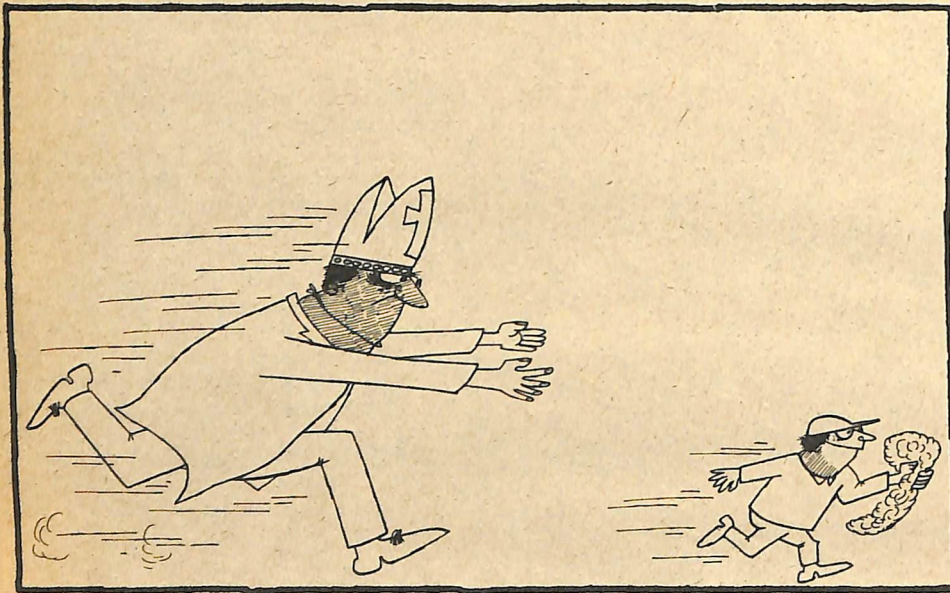
Plaats: Bovenzaal van de Harmonie, Schiedamseweg 51

Tijd: Donderdag 8 dec., 8 uur n.m. U kunt de Harmonie met alle buslijnen gemakkelijk bereiken.

Kom, laat niet alle werk dat moet worden verzet op de schouders van enkele mensen liggen! Toon in elk geval uw belangstelling door een bericht aan de sekretaris Abr. van der Hoek, Primulastraat 17-c, tel. 010-702224

De Bilt-Bilthoven

Houdt u ook van koffie, koek en even bijpraten? Komt u dan op de koffietoestand op dinsdag 13 december, ca. 10 uur bij Kea Schuurman, Middellaan 9, Bilthoven. Noteert u het even in uw agenda, want 13 december is nog ver weg als u dit blad ontvangt. Wel fijn als u vooruit belt als u komt (tel. 782930), maar ook zonder bericht bent u van harte welkom.

Projekt „Het Humanistisch Verbond en de jongeren”

Op congressen en vergaderingen wordt dikwijls de vraag gesteld:

„Hoe bereikt het verbond de jongeren?”. Wij zijn in de ledenadministratie gaan tellen en constateerden, dat ruim duizend leden jonger zijn dan dertig jaar. Er zijn dus wel degelijk jonge leden. Toch lijkt het ons van veel belang speciale aandacht te besteden aan de leeftijdsgroep tussen 20 en 30 jaar. Duizend lijkt wel veel, maar dit aantal is niet in overeenstemming met de leeftijdssamenstelling van de gehele bevolking.

Bovendien is de kans groot, dat de jonge generatie nieuwe wensen en verwachtingen heeft t.a.v. het Humanistisch Verbond.

We hebben vanuit deze overwegingen enige activiteiten op het programma gezet, die thans bestaan uit het produceren van een speciale informatie- en discussiemap over het onderwerp: „Het HV en de jongeren” plus het organiseren van een reeks regionale bijeenkomsten, waarvoor wij vanuit Utrecht aan de jonge leden van het

verbond rechtstreeks een uitnodiging zenden. De discussiemap wordt thans vernieuwvuldigd. Zodra hij gereed is gaat een exemplaar naar de gemeenschappen. Tevens is hij op aanvraag beschikbaar voor ieder, die met een groep over dit onderwerp wil praten.

De regionale bijeenkomsten vinden plaats achtereenvolgens:

in Assen op 1 dec. a.s., in Arnhem op 8 dec., in Den Haag op 15 dec., in Hengelo op 10 januari en tenslotte in Utrecht op 12 januari.

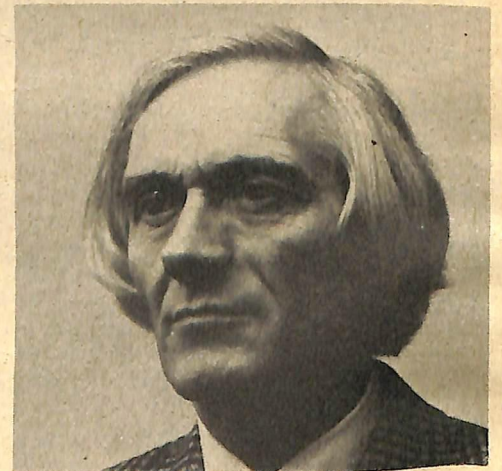
Op al deze bijeenkomsten is Rob Tielman aanwezig voor een gedachtenwisseling onder het motto:

De voorzitter van het verbond in gesprek met leeftijdsgenoten.

Uiteraard is het niet de bedoeling, dat er alleen gepraat wordt met Tielman. Wij hopen, dat er tevens veel kontakten worden gelegd tussen de aanwezigen onderling.

Kom je ook?

Jan de Leede

Jan de Leede, organisatie-sekretaris van het Verbond.

Humanist

eindredakteur a.i.: Aart Weiland

Gedrukt op kringloop-papier bij

Lumax, Utrecht.

Redaktie-adres: Hum. Verbond,
Oude Gracht 152, Utrecht. Tel. (030)
31 81 45.

Abonnementsprijs voor niet-leden:
f 18,- per jaar t.n.v. Humanistische
Pers, postgiro 58, Utrecht.

„Het recht op kommunikatie”

(Humanist 1 nov. G. F. Makkink).

Ervaring van drie generaties humanisten: Mijn grootmoeder was in haar jonge jaren enthousiast voor „Volapük”; mijn moeder was een vurig propagandiste voor „Ido”; mijn jonge jaren werden gekenmerkt door „Esperanto”.

Resultaat: schrijven konden we in onze elkaar opvolgende kunsttalen met de hele wereld (in zover die toen al schrijven kon), maar als vertegenwoordigers met andere tongvallen elkaar ontmoetten ontstond er een grandioze spraakverwarring.

Alle drie kunsttalen hadden wel een kode om de uitspraak aan te geven, doch deze werd door de diverse kulturen anders gein-

terpreteerd. Dan schoven we elkaar briefjes toe; er kwam van de ontvanger een vreugde-uitroep „O, zeg je dat”. Nu geef ik Esperanto (inmiddels door mij in mijn wanhoop volkomen vergeten) een grotere kans „het te halen” omdat men nu beschikt over bandrekorders enz. om wereldwijd een zelfde uitspraak te kreëren. Het is inderdaad de hoogste tijd dat een neutrale taal erkend wordt op wereldkongressen vóórdat een bestaande zich een monopolie toeëigent. Voor de tolken blijft er toch nog genoeg te doen.

Justine Scholtz Breda,

Wrede industrie

Als timmerman in dienst bij de gemeente Baarn kwam ik nog wel eens op het slachthuis.

Ik moet u zeggen, dat ik graag een stukje vlees lustte, tot ik daar kwam te werken. . . . Er was voor mij maar één ding te doen: vegetariër worden en blijven.

Niet alleen daarom. Wij stoppen ongeveer 80% van onze graanoogst in de strot van ons vee . . . in de arme landen halen we sojabonen (eitwitrijk) weg voor hetzelfde doel.

Bovendien: Wat zou ons landschap er op vooruit gaan als we minder vee en meer landbouw hadden.

Baarn, P. Oosterbroek

Wegens chronisch ruimtegebrek moest ook bovenstaande brief sterk verkort wor-

Radioprogramma's

Hilversum 1, zondag 9.30-10 uur

Zondag 4 december 1977

Aktualiteiten. Rina Spigt

zondag 11 december 1977

De menselijke maat

We bouwen wat af.

Zonder het te weten is onze wereld zo uitgebouwd dat wij, mensen, er zelf niet meer inpassen.

Grootschalig heet dat dan en hoe groter die schaal, hoe verder we afstaan van de kunst om om te gaan met onze eigen kleine problemen.

Samenstelling: Piet Brinkman

T.V.-programma

Zondag 4 december Ned. 1, 22.30 uur.

Wat drink ik nou helemaal?

De uitzending van vanavond is de laatste uit een serie van vier programma's gemaakt met en over mensen voor wie drank een probleem is of was.

In deze vierde uitzending is als gast in de studio Prof. Dr. C. J. B. Trimbos. Het thema van deze avond is: „De roes en het menselijk tekort”.

den opgenomen en een andere blijven liggen. Schrijf a.u.b. kort, waarvoor bij voorbaat dank. - Red.

Verdraagzaamheid

„Verdraagzaamheid”: dit woord ligt goed in de mond van de meeste medeburgers, met uitzondering van fascistoïde splintergroepen en mensen met diktatoriale neigingen. Verdraagzaam zijn betekent zeker niet noodzakelijk dat men over het voorwerp der verdraagzaamheid geen eigen mening zou hebben.

Voor verdraagzaamheid ijveren betekent niet alleen opkomen voor de vrije meningsuiting van de eigen opvattingen. In feite betekent het ook de moed hebben de rechten van anders-denkenenden volwaardig te erkennen en deze tenminste niet in de weg te staan, voor zover zij de gemeenschap niet ontwrichten.

Die laatste beperking maakt de tolerantie echter tot een probleem. Zo men al erkent dat iedere burger mag *denken* en *zéggen* wat hij wil, dan impliceert dit nog niet dat men in een samen-leving helemaal mag *doen* wat men wil.

In een ideale maatschappij met ideale, redelijke mensen zouden er alleen maar daden gesteld worden die de gemeenschap niet schaden, vooropgesteld dat men het eens is over hoe die ideale samenleving er moet uitzien en op redelijke gronden weet hoe deze te bereiken of te handhaven.

Verdraagzaamheid betekent dat men toelaat dat andere mensen, in overeenstemming met hun eigen persoonlijkheid, eigen opvattingen kunnen hebben en beleven. Dit geldt ook in de situatie wanneer de

„eigen” kinderen (die daarom nog geen eigen bezit zijn) volgens andere principes wensen te leven dan de ouders.

De opvoeding mag zich wel afspelen (en het kan ook moeilijk anders) vanuit de achtergrond van een eigen kijk der ouders op de werkelijkheid, maar naar onze mening mag zij niet zo eng en dwingend, en derhalve frustrerend, zijn, dat het opgroeiend kind gemanipuleerd wordt en niet meer, tenzij ten koste van veel wroeging, complexen en energieverbruik, andere wegen kan bewandelen.

In het bijzonder menen wij dat gelovigen niet eenzijdig hun wereldbeschouwing aan hun kinderen zouden moeten opdringen, maar dit betekent ook dat ateïsten hun wereldbeschouwing niet vanzelfsprekend moeten inenten op hun kinderen.

Er dient o.i. ruimte te zijn voor de eerbiediging der eigen ontwikkelende persoonlijkheid van het opgroeiend kind, dat op zich uniek is.

Dit principe van niet-eenzijdige indoktrinatie kan o.i. in de „gemeenschapsschool” gerealiseerd worden.

Het is eigenaardig dat de katholieken in België zo'n tegenstanders van de gemeenschapsschool zijn.

Zij geven de indruk wel erg te vrezen dat de „inenting” van hun geloof op jeugdige kinderbreinen (de indoktrinatie begint al op de kleuterschool in het zogenaamde „vrij” onderwijs) geen kansen heeft wan-

Dr. Walter Verraes (34) woont te Kalken (prov. Oost-Vlaanderen) met zijn vrouw en twee kinderen. In het „gewone” leven is hij werkzaam als dierkundig onderzoeker op het laboratorium voor morfologie en systematiek, en verbonden aan de Rijksuniversiteit te Gent.

Daarnaast is hij actief als voorzitter van de afdeling Gent van het Hum. Verbond, als redaktielid van „Het Vrije Woord” en rubriekleider „oefeningen in Humanistisch denken”.

neer het opgroeiend kind meerdere mogelijke levensbeschouwingen worden aangeboden i.p.v. één enkele.

Walter Verraes

(Uit: „de Geus van Gent”, Belgisch Humanistisch maandblad van nov. '77)

Ontwikkelingssamenwerking

Onlangs publiceerde de N.C.O. een brochure getiteld „eeN COMmissie”. Het leest wat moeilijk, maar duidelijk is dat het om de N.C.O. gaat: de **Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking**.

De instelling van de eerste N.C.O. (bekend geworden als de „Commissie Claus”) was het Nederlandse antwoord op een aanbeveling van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aan de ledenlanden, om in het kader van een „Strategie voor het Tweede Ontwikkelingsdecennium 1970-1980” ook aandacht te geven aan voorlichtings- en bewustwordingswerk gericht op de eigen bevolking.

In 1974 werd door de minister van Ontwikkelingssamenwerking een nieuwe N.C.O. benoemd, weer met een mandaat voor drie jaar. Inmiddels wordt gewerkt aan het mandaat voor de „derde N.C.O.”. Aan het einde van de tweede driejarige periode komt de N.C.O. nu met een brochure die o.m. inzicht wil geven in de opbouw en de werkwijze van de N.C.O.

De commissie wordt bemand door vertegenwoordigers van 38 „achterlanden”. Ook het Humanistisch Verbond is daarbij. Hoofdzakelijk is het indienen van voorstellen tot subsidiëring bij de minister van Ontwikkelingssamenwerking. Die beslist uiteindelijk welke voorlichtings- en bewustwordingsactiviteiten t.a.v. ontwikkelingssamenwerking door de overheid gesubsidieerd zullen worden.

Beoordeling van de ingediende projecten gebeurt in eerste instantie door de vier N.C.O.-werkgroepen: „vorming”, „onderwijs”, „media” en „kernen”. Ook bestaan er enkele taakgroepen zoals bijvoorbeeld de taakgroep „vrouwen” die zich bezighoudt met de aandacht die vrouwen in de voor subsidiëring ingediende projecten krijgen of niet krijgen.

De werkgroepen worden door 15 à 20 personen bemand, vrijwilligers. De N.C.O. is dus meer een groep van commissies, die – en dat maakt de N.C.O. zo ongevoel – nog steeds vooral op de inzet van vrijwilligers drijft.

De N.C.O. maakt onderscheid tussen grote projecten (waarmee een subsidie van meer dan f 10.000,- is gemoeid) en kleine (die minder dan f 10.000,- aan subsidie kosten).

Kleine projecten kunnen het hele jaar door worden ingediend, grote worden als één geheel n.l. als het jaarplan van de N.C.O. ter subsidiëring aan de minister voorgelegd.

De beschrijving van een aantal van deze projecten is wel het interessantste deel van de brochure. Duidelijk komt daarin de inzet en creativiteit tot uiting waarmee honderden groepen en organisaties zich inzetten voor rechtvaardiger verhoudingen in de wereld.

Drs. B. T. M. van Hoeij, gewestelijk functionaris samenlevingsopbouw in de gewesten Noord-Holland en Utrecht. Bereikbaar op het bureau van „Humanitas”, J. W. Brouwerstraat 16, Amsterdam-1007.

N.C.O. worden ondersteund door de 18 stafleden van de N.C.O. Deze hebben samen met de werkgroepleden ook veel service-contacten met de projectuitvoerders.

De N.C.O. zet zich ervoor in dat zoveel mogelijk de gehele Nederlandse bevolking wordt bereikt. Ook wil de N.C.O. bevorderen dat het voorlichtings- en bewustwordingswerk geleidelijk een vast onderdeel gaat uitmaken van de normale activiteiten van groepen en organisaties die voorheen nog niet of slechts incidenteel op dit terrein actief waren. In N.C.O.-jargon heet dat „integratie”.

HIVOS ontvangt sinds twee jaar subsidie van de N.C.O. en heeft in die periode geprofiteerd van de kritische begeleiding van de N.C.O.

De wijze waarop Susan Bolland in die periode als vormingswerkster van HIVOS in het achterland van HIVOS heeft gewerkt is een goed voorbeeld van „integratie”.

Bij de toetsing van subsidie-aanvragen en ook bij de begeleiding blijkt de N.C.O. zich te baseren op een aantal kwaliteitseisen en op haar mandaat. Niet op politieke overwegingen: „De samenstelling van de Commissie is van dien aard dat geen enkele politieke visie wordt gedeeld” (p. 110)

De brochure besluit met een aantal nuttige bijlagen. In een begeleidende brief spreekt de N.C.O. de hoop uit, dat voor deze publicatie

„meer organisaties en groepen die tot nu toe geen projecten bij de commissie hebben ingediend gestimuleerd zullen worden, activiteiten op het gebied van mondiale vorming te ontplooiën, eventueel met steun van de N.C.O.”

Daartoe lijkt deze brochure inderdaad een goed middel te kunnen zijn.

Ben van Hoeij

Wijsbegeerte en psychologie

Gaarne vragen wij uw aandacht voor een weekend in Amersfoort, waar de internationale school voor wijsbegeerte is gevestigd. Het onderwerp zal zijn:

Het mensbeeld in de psychologie

Programma:

vrijdag, 16 december

20.00 uur: Drs. S. J. Bakker (Groningen): **Behavioristische psychologie.**

zaterdag, 17 december

10.00 uur: Prof. Dr. P. C. Kuiper (Amsterdam): **Psychoanalyse.**

14.00 uur: Dr. P. B. Bierkens (Nijmegen): **Humanistische Psychologie.**

20.00 uur: Mevr. Drs. G. Tuender (Amsterdam): **Marxistische psychologie.**

zondag, 18 december

10.00 uur: Prof. Dr. C. F. van Parreren (Utrecht): **Kan men spreken van het mensbeeld in de psychologie?**

Cursusgeld: Voor leden f 5,- per voordracht, voor niet-leden f 6,- per voordracht.

Studenten tot 30 jr. resp. f 2,50 en f 3,- per voordracht.

Pensioengeld: Voor leden f 67,- voor volledig pensioen; voor niet-leden f 75,25 voor volledig pensioen. Studenten tot 30 jr. resp. f 35,50 en f 39,-.

Bus: Er rijdt een speciale bus van station Amersfoort naar de School en wel vrijdagavond om 19.30 uur. Terug naar station Amersfoort zondag om 13.35 uur.

Aanmelding: Schriftelijk of telefonisch tot 9 december 1977, bij de Stichting Internationale School voor Wijsbegeerte, Dode-weg 8, 3932 RD Leusden, Tel. 033 - 15020.

Herfstnotitie

Soms zie ik het najaar als een afscheid, soms zie ik het als een begin: einde van zonlicht en leven, oorsprong van sterven en nacht.

Maar als ik, tot rust gekomen, mij klaarder vooroverbuig naar de lichtkern van alle dingen weet ik: het is niet waar.

Het is geen begin en geen einde, geboorte niet, sterven niet, het is een daartussen zweven in glans die nog niet bestaat.

Het is tussen gaan en komen een aanvang van evenwicht: geboorte en dood houden bevend hun dwingende hartslag in en laten een ruimte open die trilt tussen tijd en tijd: de haat tussen leven en sterven is de liefde der eeuwigheid.

Gabriel Smit